

УДК 378

[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-4\(12\)-210-227](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-4(12)-210-227)

Купчак Тетяна Зеновіївна Заслужений працівник культури України, старший викладач кафедри філософії та педагогіки, керівник відділу соціально-культурного розвитку, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, м. Львів, <https://orcid.org/0000-0002-9354-7675>

Смолінська Олеся Євгенівна доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри філософії та педагогіки, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, м. Львів, <https://orcid.org/0000-0003-1612-2830>

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОБРЯДОВОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС УНІВЕРСИТЕТУ

Анотація. У статті розглядається традиційний український весільний обряд як ефективний інструмент соціальної інженерії у сфері вищої освіти. Аналізується його роль у виховному процесі студентської молоді, зокрема у формуванні морально-етичних орієнтирів, соціальної відповідальності, громадянської свідомості та національної ідентичності. Проведений порівняльний аналіз весільних ритуалів та освітніх традицій університетського середовища, що дозволяє виявити спільні соціоінженерні функції та потенціал для інтеграції культурних практик в освітній процес.

З'ясовано, що весільний обряд виступає своєрідною «школою життя», в якій через символіку, ритуали та спільні дії передаються важливі цінності та норми. Учасники обряду засвоюють принципи відповідальності, взаємоповаги, ролі громади у підтримці соціального порядку. Важливим є також формування емоційної залученості та відчуття приналежності до культурної традиції, що сприяє зміцненню етнічної самоідентифікації студентів.

Окрему увагу приділено застосуванню технологій соціальної інженерії в освітньому процесі через відтворення традиційних весільних ритуалів у формі студентських досліджень, інсценізацій, практики діяльності з культури, інтерактивних занять. Запропоновано конкретні шляхи залучення студентів до дослідження та практичного відтворення весільного обряду, що сприяє розвитку їхніх комунікативних навичок, командної взаємодії та соціальної адаптації.

Таким чином, традиційний весільний обряд можна розглядати як ефективний педагогічний інструмент, що дозволяє гармонійно поєднати культурно-освітній та соціоінженерний підходи у вищій освіті. Його інтеграція в освітній процес сприяє не лише збереженню культурної спадщини, а й підготовці соціально свідомих, відповідальних громадян.

Ключові слова: українська обрядовість, технології соціальної інженерії, освітній процес, практика культури, весільний обряд.

Kupchak Tetyana Honored Worker of Culture of Ukraine, senior lecturer of the Department of Philosophy and Pedagogy, Head of the Department of Social and Cultural Development, Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv, Lviv, <https://orcid.org/0000-0002-9354-7675>

Smolinska Olesia Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Philosophy and Pedagogy, Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv, Lviv, <https://orcid.org/0000-0003-1612-2830>

INTEGRATION OF UKRAINIAN RITUALITY AS A TOOL OF SOCIAL ENGINEERING INTO THE UNIVERSITY EDUCATIONAL PROCESS

Abstract. The article examines the traditional Ukrainian wedding ceremony as an effective tool of social engineering in the field of higher education. Its role in the educational process of student youth is analyzed, in particular in the formation of moral and ethical guidelines, social responsibility, civic consciousness and national identity. A comparative analysis of wedding rituals and educational traditions of the university environment is conducted, which allows us to identify common socio-engineering functions and the potential for integrating cultural practices into the educational process.

It is found that the wedding ceremony acts as a kind of "school of life", in which important values and norms are transmitted through symbolism, rituals and joint actions. Participants in the ceremony learn the principles of responsibility, mutual respect, the role of the community in maintaining social order. The formation of emotional involvement and a sense of belonging to the cultural tradition is also important, which contributes to the strengthening of students' ethnic self-identification.

Special attention is paid to the application of social engineering technologies in the educational process through the reproduction of traditional wedding rituals in the form of student research, staging, practice of cultural activities, interactive

classes. Specific ways of involving students in the research and practical reproduction of the wedding ceremony are proposed, which contributes to the development of their communication skills, team interaction and social adaptation.

Thus, the traditional wedding ceremony can be considered as an effective pedagogical tool that allows harmoniously combining cultural-educational and socio-engineering approaches in higher education. Its integration into the educational process contributes not only to the preservation of cultural heritage, but also to the training of socially conscious, responsible citizens.

Keywords: Ukrainian ritual, social engineering technologies, educational process, cultural practice, traditional wedding ceremony.

Постановка проблеми. Університетська освіта відіграє ключову роль у формуванні суспільства, не лише передаючи знання, а й активно впливаючи на соціальні структури та культурні норми. У цьому контексті її можна розглядати як процес соціальної інженерії – цілеспрямоване конструювання суспільства через систему освіти. Це підкреслює один із головних аспектів в університетській освіті – це формування критичного мислення та громадянської відповідальності. Вища освіта не просто передає факти, а й навчає аналізувати інформацію, ставити під сумнів усталені догми та пропонувати нові рішення, ґрунтуючись на здобутому інтелектуальному та соціальному досвіді. Це створює передумови для становлення активних громадян, здатних впливати на суспільні процеси.

Студентські роки – період активної соціалізації, коли майбутні фахівці не лише здобувають професійні компетенції, а й взаємодіють у різноманітних соціальних групах. Через університетське середовище студенти вчаться співпрацювати, вирішувати конфлікти, розвивати лідерські якості, що формує їх як активних учасників суспільного життя. Тобто університетська освіта фактично є інструментом формування еліти, адже випускники стають лідерами у своїх сферах, впливаючи на економіку, науку, культуру та політику. Водночас вона сприяє соціальній мобільності, даючи можливість вихідцям із різних соціальних верств здобути знання та змінити свій соціальний статус.

Сучасний університет є центром вироблення інновацій та адаптації суспільства до технологічних змін. Вища освіта готує спеціалістів, здатних працювати в умовах динамічних змін, інтегруючи новітні наукові відкриття в економіку та суспільне життя. Таким чином, університетська освіта – це не лише процес навчання, а й потужний механізм соціальної інженерії, який впливає на формування особистості, соціальних груп і суспільства загалом. Вона створює умови для розвитку критично мислячих громадян, сприяє соціальній мобільності та адаптації до глобальних викликів, роблячи суспільство більш стійким та інноваційним.

У сучасному світі, де домінують процеси глобалізації, важливим завданням вищої освіти є не лише передача знань, а й формування у студентів ціннісних пріоритетів. Одним із ефективних засобів соціальної інженерії є звернення до національних традицій та обрядів української нації. Одним із дуже яскравих є весільний обряд, який творився протягом багатовікової історії українців. Це, фактично, народний літопис, який відображає суспільні й родинні відносини на певному етапі історії українського народу. Весільний обряд містить у собі елементи родинного виховання, етики поведінки, символи та життєвих настанов. Оскільки родина є першим середовищем, з яким безпосередньо пов'язаний індивідуальний та мікросоціальний культурно-історичний досвід у житті людини. Відповідно саме через підтримувані родинні традиції та обряди відбувається передача тих цінностей, що формують серцевину особистості, її квінтесенцію.

З позицій етнопедагогіки весільний обряд є цінним інструментом виховання молоді, оскільки сприяє збереженню культурної спадщини, розвитку духовності та почуття поваги до традицій предків.

Слід зауважити, що чимало наукових розвідок присвячено народній та етнопедагогіці, серед яких ключовими є праці М. Стельмаховича [1] та Є. Сявакко [2]. Існують також спроби осмислення народнопедагогічних прийомів та зразків у контексті виховання дошкільників [3; 4] та школярів [5; 6]. Методичний контекст фольклору також розглянуто у низці досліджень українських авторів [7; 8; 9]. Водночас увага до вивчення цієї тематики в руслі соціальної інженерії, як елемента університетської освіти все ще не надто активне, попри наявність інтересу й актуальність такого роду культуротворчої активності. Натомість автори цієї публікації як активно провадять практичне навчання української етнокультури, так і знайомлять широкі професійні кола зі своїми науковими рефлексіями педагогічного досвіду [10; 11; 12]. Однак, попри наявність наукових розвідок із впровадження елементів народної обрядовості як практики культури в освітній процес, їх кількість і тематична охопленість дозволяють стверджувати, що тема української обрядовості як соціоінженерного контексту вищої освіти є новою та актуальною.

Мета статті – дослідити можливості інтеграції української весільної обрядовості як елемента соціальної інженерії в освітній процес університету. Зокрема, розглянути, як традиційні обряди можуть сприяти формуванню соціокультурної компетентності студентів, розвитку комунікативних навичок, усвідомленню національної ідентичності та міждисциплінарному підходу в освіті.

Виклад основного матеріалу. Насамперед – про соціальну інженерію та її педагогічний контекст. Соціальна інженерія як сфера знань охоплює методи і стратегії впливу на суспільні процеси для їх оптимізації, коригування

та спрямування у бажане русло. У педагогічному контексті соціальна інженерія може розглядатися як технологія формування особистості завдяки цілеспрямованому впливу освітнього середовища, соціальних інститутів та культурних традицій.

Виховний аспект соціальної інженерії в освіті полягає у створенні таких умов навчання, які не лише передають знання, а й формують цінності, моральні принципи та соціальні компетентності студентів. Цей ефект може бути досягнений завдяки низці кроків.

У першу чергу – через інтеграцію традиційних культурних практик, тобто використання історичних, етнографічних та обрядових елементів у виховному процесі, що сприяє усвідомленню студентами власної національної ідентичності, посиленню їхньої мотивації до навчання та розвитку критичного мислення на основі глибокої поінформованості про основу культури соціальних комунікацій, тобто культурно-комунікативну традицію.

Наступним кроком може бути моделювання соціальних взаємодій, що може бути досягнуто через навчальні проєкти, рольові ігри, симуляції й тематичні заходи, які створюю своєрідний випробувальний майданчик для того, аби здобувачі могли випробувати соціальні механізми на практиці, зрозуміти логіку суспільних процесів та виробити ефективні комунікативні стратегії.

Одним із ефектів таких комунікацій передбачається формування громадянської позиції, адже виховання через соціальну інженерію передбачає залучення студентів до втілення проєктів соціокультурного впливу та ініціатив, що розвивають відповідальність, лідерські навички, соціальну свідомість.

Специфіка педагогічного впливу соціоінженерних технологій полягає у задіянні міждисциплінарних підходів, таких як поєднання педагогіки, соціології, психології, етнокультури й історії, сприяє глибшому розумінню соціальної динаміки та усвідомленню власного місця в суспільстві.

Отже, соціальна інженерія в освітньому процесі університету виступає інструментом гармонізації міжособистісних відносин, розвитку самосвідомості та формування активної громадянської позиції, що є важливим для підготовки майбутніх фахівців у будь-якій сфері.

Оскільки мета статті полягає у вивченні потенціалу інтеграції традиційного українського весільного обряду в освітній процес університету в контексті соціальної інженерії як педагогічної технології, то пропонуємо проведений нами аналіз соціокультурних функцій весільного обряду і його соціоінженерних ролей.

Традиційний український весільний обряд можна розглядати як одним зі зразків педагогічного впливу технологій соціальної інженерії у вищій освіті, який був практично апробований в освітньому процесі Львівського національного

університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького. Він був обраний для використання, оскільки містить елементи, які можуть бути імплементовані в освітні процеси, розвиток соціальних компетенцій студентів та сприятимуть їхній інтеграції в академічну спільноту (табл.).

Таблиця 1

**Співставлення змісту ритуалів культури та соціоінженерних ролей
в університетському житті**

Ритуали культури університету	Соціоінженерні ролі ритуалів культури
Ініціація та адаптація	
Університет може використовувати етапи посвяти, щоби створити у студентів відчуття залученості та приналежності до спільноти	Впровадження ритуалів (наприклад, вручення символічних атрибутів, студентських квитків) зміцнює ідентичність і мотивацію студентів
Символічна передача знань і традицій	
Використання символів (університетські мантиї, грамоти, сертифікати) як засобів мотивації	Символи закріплюють академічну культуру та підтримують почуття гордості за приналежність до закладу вищої освіти
Колективна взаємодія та соціалізація	
Використання командної роботи, тьюторських програм та наставництва для розвитку соціальних навичок	Формування почуття відповідальності за спільний результат через групові ініціативи і традиції
Емоційна залученість через ритуали	
Впровадження церемоній нагородження, академічних свят та традицій, які мотивують студентів	Емоційна прив'язаність до університету сприяє залученню випускників у подальше життя закладу, підтримці мережі контактів та традицій
Вплив громадського схвалення	
Розвиток навичок публічного виступу, презентації своїх ідей, відстоювання власної позиції	Громадське визнання сприяє підвищенню мотивації студентів та формуванню репутації
Закріплення соціальної відповідальності	
Формування відповідальності за власну освіту, вибір професії та розвиток кар'єри	Закріплення почуття відповідальності через публічні зобов'язання та інтеграцію в професійну спільноту

Зміст проаналізованих нами вище ритуалів культури, що мають місце в життєдіяльності університету перегукуються з аналогічними змістами, що існують у функціоналі традиційного українського весілля. Отже, змістові паралелі.

1. Ініціація та адаптація. У традиційному весіллі наречені проходять через етапи підготовки, заручин, благословення та весільної церемонії. Цей процес є аналогічним до посвяти у студенти, де першокурсники проходять через адаптаційні програми, в яких знайомляться з університетськими традиціями, нормами та правилами організаційної/корпоративної культури.

2. Символічна передача знань і традицій. У весільному обряді важливу роль відіграють символи: рушник, коровай, вінок. В освітньому середовищі символіка теж може використовуватися для передачі академічних цінностей та історичних традицій закладу.

3. Колективна взаємодія та соціалізація. Весільний обряд є колективною подією, де кожен учасник має свою роль (дружби, свахи, батьки, гості). Це нагадує групову динаміку у вищій освіті, де студентам потрібно навчитися взаємодіяти у проєктній роботі, академічних та професійних спільнотах, дослідницьких групах.

4. Емоційна залученість через ритуали. Традиційне українське весілля передбачає виконання певних ритуалів (викуп нареченої, обряд покривання, благословення). В університетському середовищі ритуали можуть допомагати в укріпленні традицій, творенні особливого емоційного зв'язку між студентами та викладачами, університетом як Alma Mater.

5. Вплив громадського схвалення (ефект соціального підтвердження). Весілля – це публічне визнання створення нової родини. У вищій освіті захисти кваліфікаційних робіт, лекції, зокрема публічні, конференції відіграють аналогічну роль, адже через них відбувається підтвердження професійних компетентностей перед академічною спільнотою.

6. Закріплення соціальної відповідальності. Весільний обряд символізує прийняття відповідальності за майбутнє життя подружжя. В університеті аналогічну функцію виконують випускні церемонії, коли студенти переходять на новий рівень відповідальності – рівень професійної діяльності.

Таким чином бачимо, що з позицій соціокультурних функцій та соціоінженерних ролей традиційний український весільний обряд є потужною моделлю соціальної інженерії, що може бути застосована у вищій освіті для адаптації, мотивації, соціалізації та формування відповідальності у студентів. Використання ритуалів, символіки, колективної взаємодії та громадського підтвердження в освітньому процесі сприяє ефективному засвоєнню знань та інтеграції студентів у професійне середовище. Додатково культуро-орієнтованою роллю весільного обряду є його мистецько-естетична форма.

Український весільний обряд можна порівняти з музичною драмою, де кожен має свою роль: староста виступає режисером, а коровайниці, свахи, свати, дружби та дружки – учасниками дійства. Головні герої – наречені та їхні родичі. Видатний фольклорист Ф. Колесса вважав весільний обряд глибоко драматичним, театральним за своєю сутністю, проте таким, у якому криються дуже давні соціально-станові відносини: «З весіллям лучить ся цілий ряд старинних пісень і величавих обрядів, в яких бачимо також дійство або драматичну акцію; в ній беруть участь: молодий, молода, їх дружина, отець, мати, староста, бояри, а від усіх осіб співають пісні свахи. У піснях і обрядах

весільних виведено цілий ряд образів і подій, що живо переходять перед нашими очима, а нагадують іноді дуже давні часи, коли форми родинного життя не були ще такі, як нині... У піснях весільних мало й згадуєся про батька: се були такі часи, коли мати була головою родини і давала своє ім'я дітям. Отже у піснях і обрядах весільних лишилися сліди такого ладу (т. зв. матриархату), який уже давно минувся і уступив місце новому порядкови» [13, с. 241–242]. Він насичений емоціями, піснями, приказками, примовляннями та загадками, що відображають народну мудрість, спостереження над життям, людськими почуттями й природою.

Весільний обряд яскраво демонструє природну музикальність і поетичність українського народу, тому важливо передати його наступним поколінням. На жаль, ідеологічний тиск ХХ століття призвів до викривлення й знищення давніх традицій, які формують українську ідентичність. Знецінювалися сімейні цінності, родинознавство, духовність і зв'язок із рідною землею. Саме тому сьогодні необхідно знайти способи зацікавлення молоді та повернення її до автентичних і сакральних скарбів української історії та культури. Теперішні, наскрізь глобалізовані та знеособлені віртуальні «ритуали» (наприклад, дистанційне одруження) теж далеко не сприяють дефляції традиційних національних надбань культури. Таку необхідність підсилює соціоінженерна роль весільної обрядовості, що, в контексті культури, співзвучна ритуалам культури університету.

Отже, для імплементації ритуалів української народної культури в культурно-освітній простір університету, нами був обраний проєктний метод. Етапами його проведення були:

- дослідження здобувачами весільних традицій своїх регіонів;
- викладання курсу з історії української культури з аналізом культурологічних сенсів весільної обрядовості;
- екскурсії до музеїв народної творчості та етнографічних комплексів;
- майстер-класи з виготовлення весільних атрибутів (вишивані рушники, вінки, короваї);
- укладання сценарію з адаптацією весільного обряду до можливостей його драматургії в умовах університету;
- реконструкція традиційного весілля – студентська постановка весільного обряду з відтворенням ритуалів.

Завершальна, реконструкційна, фаза відбулася в рамках проведення Всеукраїнського Форуму «Сучасні технології соціокультурної діяльності» (27-28 листопада 2019 року).

Подаємо короткий сценічний план весільного обряду, укладеного й адаптованого щодо умов відтворення в умовах вивчення освітніх компонент «Історія української культури» та «Історія та культура України», а також «Організація виховного процесу в ЗВО» ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького.

1. Запросини на весілля

Молода: Просили Вас тато і мама, і я Вас прошу, абисте прийшли до мене на весілля.

Співці: Благослови, Боже (2 р.) і Пречистая Мати.

І Пречистая Мати (2 р.) весілля зачинати.

(Записано Петром Меленем з переказів жительки села Лисятичі, Стрийського р-ну, Львівської обл. Щерби Ольги Олексіївни 1941 р.н.)

2. Випікання короваю

Мама молодої: У нашій господі три радостоньки:

Першая радість, що дав Господь Бог діждати.

Другая радість, донечку вінувати.

Третяя радість, в домі весіллячко готувати.

Прошу Вас абисте спекли моїй дитині весільний коровай.

Кухарка: Чи принесли дорогі коровайниці все, щоб спекти коровай?

Коровайниця 1: Так, я набрала і принесла зранесенька воду з семи криниць до сходу сонця, яку ще ніхто не набирав.

Коровайниця 2: Я принесла борошно з семи помолів семирічного зерна та ще й додала з нового помолу.

Коровайниця 3: Я принесла наливку з медом, щоб веселими були молодята і солодко життя прожили.

(Жінки миють руки перед тим, як приступати до замішування тіста)

Коровайниця 1: Воду, в якій ми руки мили, під дерева лийте, щоб щастя в сім'ї панувало, багатство зростало.

Мати: Дозвольте пов'язати вас рушником вишитим, щоб молоді в щасті та злагоді увесь вік прожили, не розлучились, а до смерті любились.

(Жінки починають місити тісто на коровай)

Коровайниця 2: Випікаємо квіточки, щоб у молодих були синочки і дочки; пташки випікаємо – молодим щастя й радості бажаємо; печемо зіроньки з неба – щоб у молодих ні в чому не була ніяка потреба; зеленню коровай прикрашаємо, молодим чистоти в коханні бажаємо.

(Ставимо коровай в піч)

Староста: Коровай вбираємо барвінком і зеленню, як Святиню оберігаємо, з великою любов'ю вшановуємо і прославляємо. На вишитий рушник кладемо, щоб у молодих була довга і барвиста спільна дорога.

Співці: Зачелосі віссілочко,

Зачело, зачело,

Коби вно сі у щісливу

Гудину скінчило.

(Записано Іванкою Червінською на Івано-Франківщині, Коломийський р-н, с. Печеніж ин)

3. Обряд вінкоплетення

Староста: Молода разом із друзками, веселими свахами та маленьким хлопчиком, зазвичай братом, вирушала до лісу по барвінок. Збирали його винятково вранці, до полудня, і лише жінки. Перед виходом з дому наречена просила благословення у батьків.

Одна зі свах несла кошик на червоній крайці, а мати молодої клала до нього символічні предмети: персні – як побажання миру в родині, хліб, ніж – для захисту від усього лихого, мед – щоб життя молодих було солодким. Також брали замкнену «колодку» (навісний замок), перев'язану червоною стрічкою, що символізувала народження красивих дітей.

Дорогою свахи співали весільні пісні – «ладки» – і просили благословення на початок обряду. Барвінок зрізав брат молодої, обираючи три пелюстки, які перев'язував білою вовняною ниткою – щоб у сестри народилися гарні та здорові діти. Зібраний барвінок складали до кошика, а дівчата й свахи супроводжували цей процес піснями.

Коли барвінку набирали достатньо, місце збору обов'язково «віддячували» – поливали медом, залишали хліб або посипали пшеницею та грошима, щоб у молодят було багатство, достаток і щасливе життя. Цей ритуал називався «ставити плату» [14].

Друзька 1:

Гожа Марусю, годі,(2 р.)
стоять дівки в порозі.

Друзька 2:

В порозі поставали, (2 р.)
пісеньку заспівали.

Друзька 1:

Вийди, Марусю, з
хати (2 р.) запроси нас
до хати.

Співці:

Вклали дівчата в кола,
(2 р.) посідайте край
стола.

Край стола посідайте,
(2 р.) барвіночок
рівняйте.

Рівняйте барвіночок,
(2 р.) Марусі на
віночок.

Дружка 1: Вплітаю барвінок, щоб життя було світлим і щасливим

Дружка 2: Вплітаю калину, щоб завжди була ти красива.

Дружка 1: Вплітаю квіт яблуні, щоб завжди була спокійна.

Дружка 2: Вплітаю ромашку, щоб завжди була здорова.

Далі дружки перетанцювують з братом молодой.

Окремо дружки плетуть «грегор», або «долю» – довгий вінок, який завішують над молодими на весільному покутті (місце призначене для молодих). У деяких регіонах вибирають «деревце» – молоде соснове дерево прикрашене калиною, барвінком, квітками.

«Деревце» несуть перед молодих до шлюбу, а опісля ставлять перед молодими на столі, де воно стоїть через ціле весілля. Коли закінчується весілля, батько бере «деревце» і перекидає його через хату: якщо воно не зломиться, то знак, що молодий не зломить вірності своїй дружині. Після весілля «деревце» прив'язують до молодого дерева в саду, до народження первістка.

Співці: Ідіть мамо до хати, косоньки розплітати.
Просимо брата до хати (2)
Сестрі косу розплітати (2),
Віночок закладати.

(Записано Оксаною Барило у с. Ремезівці Золочівського району)

Староста: Мама і брати розчісують косу. Мама бере вінок, покладений на хліб і зсуває молодій на голову не займаючи його руками. *Староста підводить молоду до батьків і промовляє:* Вклонися, Марусю, матінці низько, не рік тебе мати годувала нім ся твого поклону дочекала. Так молода кланяється татові, сестрам, братам та іншим близьким родичам, які є в хаті.

4. Вирядження сорочки молодому

Староста: У суботу ввечері вибирають сватів і свашок, дають їм сорочку і посилають до молодого.

(Мама молодого бере сорочку та запрошує до столу)

Староста: Родичі сідають коло столу, староста підводить до них молодого і промовляє: «Татуню рідненький, мамуню рідненька, благословіть молодому доленьку добру».

Родичі вирушають до дому молодой.

5. Розатка в домі молодогої

Староста молодого гукє: «Слава Богу добрі люди. Прошу з цього дому господаря, бо ми, купці, загубили квіточку, ось до тої подібну (показує квітку). Кажуть люди, що бачили таку квітку на вашім подвір'ю. Чи не моглибисте нам її показати. Дружби від молодогої виводять кухарку, яка тримає в руках черпак. Іде шкутильгаючи.

Староста молодогої питає: Напевно ця от квітка є ваша?

Гості молодого сміються, а староста вигукє: Ні, ми тої не хочемо. Нам потрібна на ось цей знак квітка (показує квітку).

Гості співають: Подивіться добрі люди,
Що вни нам привели,
І щербата, і горбата,
Ще й підстаркувата.

(Записано Іванкою Червінською на Івано-Франківщині, м. Коломия)

Кухарка: Ой не співай, не співай
Не давай ми злості,
Бо си візьму макогона,
Поломаю кості.

(Записано Володимиром Чернилом на Львівщині, Сокальський р-н, с. Забужжя)

Гості співають: А ми з своїм соколоньком
Станем за столиком,
А ви свою стару жабу
Сховайте під лаву.

(Записано Іванкою Червінською на Івано-Франківщині, Коломийський р-н, с. Печеніжин)

Кухарка: Ой у горі у куточку
Стояло горнєтко,
А то мені заспівало
Дурне поросєтко.

(Записано Тетяною Купчак на Львівщині, Радехівський р-н, с. Корчин)

Дружки молодого: Ой не співай, не співай,
Бо не маєш нути,
Можеш іти гет до Львова
Трамваї тігнути.

Гості: Ой не співай, не співай,
Бо ти так не вмієш,
Бо як я ти заспіваю,
То почервонієш.

(Записано Іванкою Червінською на Івано-Франківщині, м. Коломия)

Сваики молодогої: А ми свою молоду
Вивели з калини,
А ви свого молодого
Виліпили з глини.

(Записано Тетяною Купчак на Львівщині, Радехівський р-н, с. Корчин)

Кухарка: Ось вам пиріг, замість молодої!

(кладе на стіл пирога)

(Друзьки молодої сміються)

Гості: Ми не прийшли до вас, свате,
Ні їсти, ні пити.
А ми прийшли до вас, свате,
Марієчку взети.

(Записано Іванкою Червінською на Івано-Франківщині, Коломийський р-н, с. Печеніжсин)

Староста молодого: Та не женіть нас, та шукайте ще квітку на вашім подвір'ю або в коморі. Ось ми вам принесли бочку меду, бочку вина, хочемо викупити свою квітку.

Староста молодої виводить дружку: Ось маємо ще таку квітку, чи підходить вам?

Староста молодого: Ця файна, але вона ще не той знак, нехай буде на другий час.

Староста молодого: Зібрали ми мішок злота за Вашу квітку, тож просимо прийняти і молоду нам показати. *Староста виводить молоду, яка несе букет, і коли молодий їй низько поклониться, чіпляє йому на лівий бік сорочки. Молода кланяється. Староста просить всіх до хати.*

6. Корунa

Мат и ст елит ь кож ух,
дружба ставить стілець.
На стільці кладе подушку,
на яку сідає молода.

На правій руці у
дружби висить колокільце
(дерев'яна паличка, обвішана
дзвіночками і стрічками,
що є ознакою гідності
дружби), він бере тарілку,
кладе на неї вінок, який
приніс від молодого.
Староста тримає цю
тарілку з вінком над
головою молодої.

Дружба читає **Коруну**:
Добрий день вам, добрі люди,
Прошу Вас до хати,
Бо я буду молодій

Коруну читати.
Приходжу я в дім цей
Ще від порога,
Низько я клоняюся

І хвалю Господа-Бога.
Вас, панове музиканти,
Прошу файно грати.
Як я буду в цій Коруні
На пункти ставати.

Прошу голос!

І ось я вручаю ту Коруну нині
Зібраний до шлюбу молодій княгині.
Прийшов я Марисюні, ту Коруну
здати

І її до шлюбу з Івасем узяти.

Прошу голос!

Плачеш ти, княгине,
Сьогодні від рання,
Бо вже день останній
Твого дівування.
Не плач, княгине,
Нехай старша дружка плаче
Вона заміж хоче,
Аж їй серце скаче.

Друга дружка хоче заміж,
Не сміє казати,
Її треба ще навчити
Хлопців цілувати.

Прошу голос!

Не плач, княгине,
Бо така година постала,
Щоб ти з своїм миленьким
Під вінець стала.
Віднині не будеш
Коси заплітати,
Будеш мати мужа,
Мушиш шанувати.

Наперед подяку
Мушиш всім складати.

Прошу голос!

Простіть її тато й мамо,
Може через неї,
Ночей Ви не досипали
Її виглядали.
Дякую Вам, мамо й тату,
За Ваші старання,
Бо прийшов до мене
День у віку раз:
Благословенства просити у Вас.

Прошу голос!

До вас, дівчата,
В сльозах промовляю,
Бо вже стан дівочий
Навік покидаю.
З Вами діувала,
З Вами розмовляла,
А тепер між Вами
Княгинею стала!

Прошу голос!

А тепер, уся родину,
Прошу заспівати,
І Марисю та Івана
До шлюбу зібрати.

Прошу голос!

А по цій Коруні,
Тарілку побити,
Щоби вже до неї
Більше не ходити.

Прошу голос!

*Прочитавши коруну, староста віддає вінок дружці, а тарілку розбиває.
Співаючи, одягають молодій вінок – коруну.*

(Записано Тетяною Купчак на Львівщині, Радехівський р-н, с. Корчин)

7. Благословення молодих

Староста підводить молоду до молодого і говорить: «Як отих двоє дітей стало перед своєї матері рідної, перед свого тата рідного, перед своїм родиноньком то просять їх простити і благословити».

Співці: Благослови,
Боже, (2)
І отець і мати,
Своєму дитяті
До шлюбу виряджати.

Молоді кланяються тричі, а батьки благословляють їх хлібом, промовляючи «Нехай Вас Бог благословить», молоді цілують хліб.

Староста: Хай щасливо оцих двоє, доступають до маєстату Божого.
Дружба б'є колокольцем в одвірок, кладе під поріг з боку сіней і молоді переступають. Батьки тримають над головами молодих хліб у порозі.

Після повернення зі шлюбу молодих зустрічають батьки з весільними калачами. Обходять молодих тричі, дають їм калачі як символ кола, яке поєднало молодих. Запрошують усіх гостей до столу на весільну гостину.

Участь студентської молоді у відтворенні весільного обряду є не лише культурним досвідом, а й механізмом соціальної інженерії, що сприяє формуванню особистості та соціальних моделей поведінки. Весільне дійство виступає своєрідною «школою життя», де через традиційні символи та ритуали передаються ключові соціальні цінності й норми.

З точки зору технологій соціальної інженерії, весільний обряд виконує кілька важливих функцій, зокрема:

- розвиток відповідальності (через символічні дії та ритуали молодь інтегрує розуміння сімейних обов'язків, зміцнюючи усвідомлення ролі сім'ї як основного соціального інституту);
- зміцнення моральних орієнтирів (обрядові практики закладають основи традиційної етики та передають життєву мудрість через соціально прийняті норми поведінки);
- підвищення рівня національної свідомості (участь у весільних традиціях сприяє формуванню гордості за культурну спадщину та посиленню відчуття етнічної ідентичності);

- формування толерантності та взаємоповаги (аналіз обрядових норм поведінки розвиває здатність до співіснування в соціумі, враховуючи традиційні моделі комунікації та взаємодії);
- формування сімейних цінностей (весільний обряд моделює створення сім'ї як основи суспільства та підкреслює вагомість партнерства й гармонійних відносин як основи спільноти);
- формування громадянських цінностей (весілля виконує функцію соціальної інтеграції, об'єднуючи не лише молодят, а й їхні родини та громаду, сприяючи зміцненню соціальних зв'язків).

Таким чином, традиційний весільний обряд можна розглядати як технологію соціальної інженерії, що сприяє передачі суспільних норм, адаптації молоді до соціального середовища та зміцненню громадянської свідомості через культурні механізми.

Висновки. Дослідження весільного обряду як елемента соціальної інженерії у вищій освіті підтвердило його значний виховний потенціал. Традиційні ритуали не лише відтворюють культурну спадщину, а й виконують важливі соціоінженерні функції, що сприяють формуванню моральних, громадянських і соціальних цінностей студентської молоді. Таким чином, інтеграція весільних традицій в освітній процес університету дозволяє розвивати відповідальність, зміцнювати моральні орієнтири, формувати національну свідомість, розвивати навички соціальної взаємодії, утверджувати громадянські та сімейні цінності.

Таким чином, весільний обряд можна розглядати як ефективний інструмент соціальної інженерії у сфері освіти. Його використання в освітньому процесі університету не лише збагачує навчальний досвід студентів, а й сприяє їхній соціальній інтеграції та формуванню активної громадянської позиції.

Література:

1. Стельмахович М.Г. Народна педагогіка. К. : Радянська школа, 1985. 312 с.
2. Сявавко Є. Українська етнопедагогіка в її історичному розвитку. К. : Наукова думка, 1974. 152 с.
3. Лісовець О. В. Національно-патріотичне виховання з основами народознавства: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 111 с.
4. Шрамченко О. Виховання дітей дошкільного віку засобами народознавства. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 8(82). С. 82–94. URL: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2018.08/082-094> (дата звернення: 14.03.2025).
5. Коваль Т. Українські народні традиції та звичаї як засіб національного виховання молодших школярів в умовах НУШ. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2022. № 2(2). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2022-2\(2\)-546-554](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2022-2(2)-546-554) (дата звернення: 14.03.2025).
6. Хомич Л. Народні традиції у вихованні молодших школярів. *Вісник Черкаського університету*. 2013. Серія "Пед. науки", № 21 (274). С. 125–127.

7. Саврій Ю. Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку : дисертація доктора філософії. Умань, 2020. 266 с.

8. Смолінська О. Лінгводидактичні основи національно-мовного виховання особистості засобами українського фольклору : Дисертація кандидата педагогічних наук. Київ, 1999. 179 с.

9. Семеног О. Український фольклор: Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів. Глухів : РВВ ГДПУ, 2004. 254 с. URL : <https://archive.org/details/semenoh2004/semenoh2004/>

10. Смолінська О., Купчак Т. Використання фольклорних традицій у мистецькій просвіті студентської молоді (з досвіду організації “Свята гаївки” у Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького). *Актуальні питання мистецької педагогіки*. 2017. № 6. С. 66–72.

11. Смолінська О., Купчак Т., Дзюбинська Х. Феноменологія родознавства у культурно-освітньому просторі університету. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2018. № 4. С. 96–102.

12. Купчак Т., Смолінська О. Дослідження родоводу як практична компонента дисциплін «Історія та культура України» та «Історія української культури». *Вісник науки та освіти*. 2025. № 2 (32). С. 1097–1107.

13. Колесса Ф. Огляд українсько-руської народної поезії. *Вісник Львівського університету*. 2009. Серія філол., № 47. С. 166–272. URL: http://labs.lnu.edu.ua/folklore-studies/wp-content/uploads/sites/3/2016/02/Kolessa_F._Ohliad_narodnoji_poeziji._Lviv,2009.pdf.

14. «Благослови, мати, віночок зачинати» | Етнографія. *Етнографія*. URL: <https://www.ethnography.org.ua/content/blagoslovy-maty-vinochok-zachynaty> (дата звернення: 18.03.2025).

References:

1. Stelmakhovych, M. (1985). *Narodna pedahohika [Folk pedagogy]*. Radianska shkola. [in Ukrainian]

2. Siavavko, Y. (1974). *Ukrainska etnopedahohika v yii istorychnomu rozvytku [Ukrainian ethnopedagogy in its historical development]*. Naukova dumka. [in Ukrainian]

3. Lisovets, O. (2022). *Natsionalno-patriotychne vykhovannia z osnovamy narodoznavstva: navchalnyi posibnyk dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity za spetsialnist 012 Doshkilna osvita [National-patriotic education with the basics of ethnology: a textbook for higher education students in the specialty 012 Preschool education]*. NDU im. M. Hoholia. [in Ukrainian]

4. Shramchenko, O. (2018). Vykhovannia ditei doshkilnoho viku zasobamy narodoznavstva [Raising preschool children by means of ethnology]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, (8 (82)), 82–94. Retrieved from <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2018.08/082-094> [in Ukrainian]

5. Koval, T. (2022). Ukrainski narodni tradytsii ta zvychai yak zasib natsionalnoho vykhovannia molodshykh shkoliariv v umovakh NUSH [Ukrainian folk traditions and customs as a means of national education of younger schoolchildren in the conditions of the National School]. *Aktualni pytannia u suchasnii nautsi*, (2 (2)). Retrieved from [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2022-2\(2\)-546-554](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2022-2(2)-546-554) [in Ukrainian]

6. Khomych, L. (2013). Narodni tradytsii u vykhovanni molodshykh shkoliariv [Folk traditions in the education of younger schoolchildren]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu, Seriia "Ped. nauky"* (21 (274)), 125–127. [in Ukrainian]

7. Savrii, Y. (2020). *Pedahohichni umovy pidhotovky maibutnikh vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv do formuvannia osnov etnokultury u ditei starshoho doshkilnoho viku : dysertatsiia doktora filosofii [Pedagogical conditions for training future teachers of preschool educational institutions to form the foundations of ethnoculture in children of senior preschool age: PhD dissertation].* [in Ukrainian]
8. Smolinska, O. (1999). *Linhvodydaktychni osnovy natsionalno-movnoho vykhovannia osobystosti zasobamy ukraïnskoho folkloru : Dysertatsiia kandydata pedahohichnykh nauk [Linguistic and didactic foundations of national-language education of the individual by means of Ukrainian folklore: Dissertation of Candidate of Pedagogical Sciences] [Дисертація кандидата педагогічних наук]* [in Ukrainian]
9. Semenoh, O. (2004). *Ukrainskyi folklor: Navchalnyi posibnyk dlia studentiv filolohichnykh spetsialnostei vyshchych pedahohichnykh navchalnykh zakladiv [krainian folklore: A textbook for students of philological specialties of higher pedagogical educational institutions].* RVV HDPU. Retrieved from <https://archive.org/details/semenoh2004/semenoh2004/> [in Ukrainian]
10. Smolinska, O., & Kupchak, T. (2017). *Vykorystannia folklornykh tradytsii u mystetskii prosviti studentskoi molodi (z dosvidu orhanizatsii “Sviata haivky” u Lvivskomu natsionalnomu universyteti veterynarnoi medytsyny ta biotekhnolohii imeni S.Z. Gzhytskoho) [The use of folklore traditions in the artistic education of student youth (from the experience of organizing “Hajivka Festival” at the S.Z. Gzhytsky Lviv National University of Ve. Aktualni pytannia mystetskoi pedahohiky, (6), 66–72.* [in Ukrainian]
11. Smolinska, O., Kupchak, T., & Dzyubynska, K. (2018). *Fenomenolohiia rodoznavstva u kulturno-osvitnomu prostori universytetu [Phenomenology of genealogy in the cultural and educational space of the university]. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv, (4), 96–102.* [in Ukrainian]
12. Kupchak, T., & Smolinska, O. (2025). *Doslidzhennia rodovodu yak praktychna komponenta dystsyplin «Istoriia ta kultura Ukrainy» ta «Istoriia ukrainskoi kultury» [Research on genealogy as a practical component of the disciplines “History and Culture of Ukraine” and “History of Ukrainian Culture”]. Visnyk nauky ta osvity, (2 (32)), 1097–1107.* [in Ukrainian]
13. Kolessa, F. (2009). *Ohliad ukrainsko-ruskoi narodnoi poezyi [Review of Ukrainian-Russian folk poetry]. Visnyk Lvivskoho universytetu, Seriia filol.(47), 166–272.* Retrieved from http://labs.lnu.edu.ua/folklore-studies/wp-content/uploads/sites/3/2016/02/Kolessa_F._Ohliad_narodnoji_poeziji._Lviv,2009.pdf [in Ukrainian]
14. *«Blahoslovy, maty, vinochok zachynaty» [“Bless, Mother, Let the Wreath Begin”]. (б. д.). Ethnografiia.* Retrieved from <https://www.ethnography.org.ua/content/blagoslovy-maty-vinochok-zachynaty> [in Ukrainian]